

1. Uuringu taust

Waldorfharidust¹ on Eestis antud alates 1990. aastast. Selle aja jooksul on välja kujunenud väike kuid tegus waldorfkoolide ja -lasteaedade võrgustik, waldorfkoolid² on üle elanud nii esimesed suuremad tagasilöögid kui kogenud oma pingutuste vilja, kujundatud on omanäolised koolid ja tegutsetakse waldorfpedagoogika põhimõtete tutvustamisega ka väljaspool koole. Waldorfharidust andvaid asutusi ühendab MTÜ Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade Ühendus (EVWLÜ). Eesti Vabariik on tunnustanud waldorfkoole nende loomisest alates: waldorfkoolid on sisuliselt integreeritud üldharidussüsteemi, õiguspärase nõuete täitmisel on koolidele antud koolitusload, tagatud on riigieelarveline finantseerimine „pearaha“ alusel. Tulenevalt waldorfkoolides rakendatava haridusliku lähenemise eripäradest on viimastel aastatel riigiasutuste ja waldorfkoolide vahel tekkinud diskussioon waldorfkoolide õppekavade ja riikliku õppekava vastavuse kohta. Tõstatatud küsimuste valguses anti viimastel aastatel koolidele vaid ühe aasta pikkuse kehtivusega koolitusload. Samas jõudsid Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ning EVWLÜ 2007. a kokkuleppele, et EVWLÜ juhtimisel koostavad waldorfkoolide esindajad waldorfkoolide raamõppekava, mis oleks aluseks koolide õppekavadele.

Eesti waldorfkoolide hetkeseisu selgitamiseks ning nende koolide eripärade ja neile eriomaste vajaduste edasiseks teadvustamiseks otsustas HTM tellida EVWLÜ-lt uurimustöö „Waldorfkoolide hetkeseisust ja arenguvõimalustest“. Uuringu peamiseks eesmärgiks on saada vajalikku abiteavet otsuste tegemisel, mis puudutavad alternatiivsete pedagoogiliste suundade positsiooni Eesti haridussüsteemis. Uuringu objektiks seati järgmised teemad:

- waldorfkoolide staatus ja positsioon erinevates riikides;
- Eesti waldorfkoolide hetkeseis ja positsioon haridussüsteemis;
- võimalikud arengusuunad waldorfkoolidele.

Arvestades uuringu läbiviimiseks kasutada olnud finantsvahendite mahtu ja uuringus osalejate ajalisi võimalusi, otsustati toetuda järgmistele töövormidele: töö kirjandusega (eelkõige välisülevaate osas), intervjuud ja/või küsitlused waldorfkoolide hulgas ning koolide esindajate grupitöö. Seejuures tuleb märkida, et mitmete uuringuobjektideks olevate valdkondade osas on toimunud ka uuringu ajal kiireid arenguid. Lisaks eelpool viidatud diskussioonile õppekavade ning sellega seonduvalt koolituslubade osas on 2009. aastal aktiivselt tegeletud waldorfhariduse õiguslikku seisundit täpsustavate seadusemuudatustega nii uue Põhikooli- ja gümnaasiumi seaduse kui ka uute riiklike õppekavade väljatöötamise käigus. Samuti tuleb arvestada, et kasutatavad inim- ja finantsvahendid ei võimaldanud kõiki loetletud teemasid sügavuti käsitleda ning antud uuringut tuleb käsitleda kui ülevaateuuringut hetkeolukorrast, milles tõstatatud küsimused ja ilmnunud nähtused vajavad paremaks asjaolude selgitamiseks täiendavaid uuringuid. Antud uuringu eesmärgiks ei ole waldorfhariduse põhimõtete kirjeldamine ja selgitamine, samas võimaldavad uuringu tulemused, esitatud viited ja allikad pakkuda asjakohast informatsiooni. Samuti ei ole uuringu eesmärgiks üksikute waldorfkoolide hetkeolukorra vaid üldise olukorra

¹ Steiner-waldorfhariduse keskmes on austus iga lapse ja tema lapsepõlve puutumatus vastu, mis on omakorda aluseks lastele omastele õigustele ja aktiivseks toeks inimlikule ja kultuurilisele mitmekesisusele. Haridustegevuse aluseks koolides ja lasteasutustes on antroposofia – arenev tööde kogum, mille rajas teadlane, filosoof ja õpetlane Rudolf Steiner (1861–1925), keskendudes kasvava lapse loomusele ja integreeritud lähenemisele õpetamises ja õppimises. Hariduslikud lähenemisviisid hõlmavad pedagoogikat, õppekava, õpetamise ning õppimise hindamist ja väärtustamist ning ka koolide ja asutuste organisatsiooni, majandamist ja haldamist. Vaata Lisa 1 Steiner-waldorfharidus Euroopas. Põhimõtete ja püüdluste avaldus.

² Mõisted waldorf- ja steinerpedagoogika ning waldorf- ja steinerkoolid on vastavalt sünonüümid. Antud uuringus on võimalusel kasutatud mõisteid waldorfharidus, -pedagoogika ja -kool. Vaata Lisa 3 Waldorf-nime päritolust

kirjeldamine. Uuring ei sisalda waldorfkoolide võrdlust Eesti riikliku üldharidussüsteemi ja teiste erakoolidega.

Uuringusse kaasati järgmised Eestis hetkel tegutsevad üldharidust andvad waldorfkoolid:

- Johannese Kool Rosmal (edaspidi ka lühendiga JKR);
- Aruküla Vaba Waldorfkool (edaspidi ka lühendiga AVW),
- Viljandi Vaba Waldorfkool (edaspidi ka lühendiga VVW),
- Tallinna Vaba Waldorfkool (edaspidi ka lühendiga TVW),
- Tartu Waldorfgümnaasium (edaspidi ka lühendiga TWG).

Uuringusse ei kaasatud samal õppeaastal alustanud ning alles waldorfkooli staatuse poole püüdlevat erakooli Läte Keilast ning, arvestades kooli eripära, Tartu Maarja Kooli. Tartu Maarja Kool on munitsipaalkool, kus õpivad toimetuleku- ja hooldusõppe õpilased. Õppetöös kasutatakse ravipedagoogikat, mis on erivajadustega õpilastele kohandatud waldorfpedagoogika. Ka ei käsitle antud uuring sotsiaalteraapiaga seotud küsimusi.

Sarnaselt waldorfkoolide rajamise ja toimimise aluseks olevale kaasamise ja initsiatiivi põhimõttele osalesid uuringus waldorfkoolide lapsevanemad, õpetajad ning koolide kollegiaalse juhtimise organid – õpetajate kolleegiumid.